

Február 2025 - MISIA OSLOBODENIA

CIEĽ STRETNUTIA

- Úvaha o hlavných predpokladoch a podstate Kruciáty oslobodenia človeka.

ČÍTANIE PRE PRÍPRAVU NA STRETNUTIE

- Príručka Kruciáty oslobodenia človeka, kapitoly: Biblicko-teologické základy, podstata, patróni a symboly KOČ, Stratégia kruciáty, Taktika kruciáty - t.j. jednotlivé metódy a prostriedky práce. (online prístup: <http://www.kruciata.sk/prirucka.pdf>)
- Abstinenčné „krédo“ KOČ (online prístup: <https://kwc.oaza.pl/abstynenckie-credo-kwc/>)

PRIEBEH STRETNUTIA

1. Úvodný rozhovor.

- Čo je podľa mňa cieľom KOČ?
- Čo by mala KOČ robiť okrem propagácie abstinencie od alkoholu?
- Prečo je heslo KOČ: „Nebojte sa“?

2. Zdieľanie Božieho slova.

Rim 8,5-16

Pomôcka na zdieľanie: Ako na základe vyššie citovaných pasáží chápem podstatu slobody, ktorú prináša Kristus?

3. Čítanie fragmentov článku o. F. Blachnického: Problém alkoholizmu vo svetle teológie oslobodenia.

Rád by som predložil základnú tézu celej teológie oslobodenia. Znie: Úsilie za oslobodenie človeka, oslobodenia národa či ľudstva vo všeobecnosti treba vnímať ako pokračovanie Kristovho spasiteľského poslania. (...) Kristus prišiel oslobodiť človeka, ohlasovať slobodu väzňom, oslobodiť utlačaných. Preto každá činnosť pre oslobodenie človeka, ak má byť plodná a účinná, musí byť pokračovaním Kristovho poslania. Duch Pánov je nado mnou, pomazal ma. Kristus zasa dáva svoje pomazanie Cirkvi, tým, ktorí v neho uverili. Udeľovaním pomazania odovzdáva aj poslanie, a teda v samom kresťanskom povolaní, v samom pomazaní prijatom pri krste a sviatosti birmovania je obsiahnuté povolanie, misia. Tá istá, ktorú prijal Kristus, do ktorej bol pomazaný. Preto je kresťanské povolanie aj povolaním podieľať sa na Kristovej misii, ktorej podstatou je oslobodiť človeka. Ako kresťania, ako pokrstení ľudia, si musíme obnoviť vedomie tohto poslania a zodpovednosti zaň. Tu sa dostávame k veľmi dôležitému zisteniu, že úspešnosť boja proti alkoholizmu a iným sociálnym závislostiam závisí od toho, či existuje primeraný počet ľudí, ktorí nájdu svoje povolanie oslobodzovať iných. (...)

Oslobodenie a nový človek. (...)

Oslobodenie zobrazené v takejto rovine je v skutočnosti ekvivalentom pojmu spása v biblickom zmysle. Sväté písmo hovorí o spáse a vykúpení zameniteľne. Spása zahŕňa prvok oslobodenia z otroctva, ktorým je stav hriechu. Spása je najprv vykúpením a vyslobodením z tohto stavu a potom uvedením do plnosti nového života, do slobody Božích synov. Všetky problémy, ktoré trápia človeka a celé ľudské spoločenstvo, sú preto zahrnuté do programu spásy a vykúpenia človeka. Táto spása, ktorá prichádza od Krista, siaha hlboko do podstaty človeka. Začína konať tam, kde je zdroj všetkého zla, a tým je hriech. Hriech je skutočnosť, ktorá sa odohráva v samom srdci človeka, v jeho podstate, v hĺbke jeho osoby, ktorá sa vedome a dobrovoľne rozhoduje a volí hodnoty. Spása siaha hlboko do človeka. Nastáva vyličenie, uzdravenie, oslobodenie. Inými slovami, spása spočíva v stvorení nového človeka. Napĺňa to ohlásenie prorokov o novom srdci, ktoré Boh dá človeku, ohlásenie o novom stvorení. Nuž, všetky prirodzené, ľudské činy za oslobodenie človeka sa nakoniec zrútiť tvárou v tvár práve tomuto problému. Problém nového človeka (premena

človeka, výchova nového človeka) doteraz nedokázala vyriešiť žiadna revolúcia, ani program sociálneho oslobodenia, ani program sociálnej reformy. Len spása, ktorú prináša Kristus, má moc premeniť človeka, stvoriť nového človeka. Prináša uzdravenie človeku od koreňa, „in radice“. Len na základe tohto uzdravenia sa dajú riešiť ďalšie problémy. (...)

Oslobodenie a pravda.

(...) je potrebné teraz venovať pozornosť veľmi populárnemu, rozšírenému a falošnému obrazu slobody. Sloboda sa stotožňuje s ľudskou nezávislosťou. Slobodný je ten, kto nie je závislý od nikoho a od ničoho. So slovom otroctvo sa hneď spája zákaz „nesmieš“ – nesmieš to robiť, nesmieš tam ísť, nesmieš sa chopiť iniciatívy. Stále a všade okolo seba vidieť len zákaz „nesmieš“. No od tejto asociácie - otroctvo = nemôžeš - je už len krôčik k ďalšiemu: sloboda = nezodpovednosť. Som slobodný, pretože ma nikto nesleduje, pretože sa to nikto nedozvie, pretože sa nebudem musieť nikomu zodpovedať za svoje činy a nikto ma nebude brať na zodpovednosť za moje aktivity. Som slobodný, a teda nezodpovedný voči komukoľvek a v konečnom dôsledku nezodpovedný ani voči sebe a svojmu svedomiu. Sloboda je teda chápaná ako nejaká vitálna sila, nejaký inštinkt, nejaká emócia alebo pocit nespútanosti. (...) Pozrime sa teraz na to, ako je problém slobody prezentovaný vo Svätom písme. Klasický citát nájdete v Evanjeliu sv. Jána (8, 31-32). *Židom, ktorí mu uverili, Ježiš povedal: "Ak ostanete v mojom slove, budete naozaj mojimi učeníkmi, poznáte pravdu a pravda vás vyslobodí."* Stojí za zmienku, že v Kristovom učení idú tieto dve veci – oslobodenie človeka a prinavrátenie zraku a videnia – často ruka v ruke. Aj v texte z Evanjelia sv. Lukáša, čo je východiskový text, tieto dve úlohy boli vzájomne prepojené: vyhlásiť väzňom slobodu a nevidomým vrátiť zrak. Kristus sa vyhlasuje za svetlo sveta a veľmi často vracia zrak nevidomým. Toto spojenie obsahuje veľmi hlboký obsah. Ukazuje hlbší zmysel Kristovej spásy a ľudského oslobodenia. – Pravda ťa oslobodí. – Človek je slobodný, keď svoj život vedome podriadi pravde. Preto je sloboda vo svojej najhlbšej podstate závislosť a protiklad je zavádzajúci: sloboda = nezávislosť – otroctvo = závislosť. Zopakujme si: ľudská sloboda je vo svojej najhlbšej podstate závislosť. Je to však dobrovoľne akceptovaná závislosť; pretože ľudská vôľa je slobodná len do tej miery, do akej je vedomá, do tej miery, do akej si vedome vyberá to, čo rozum ukazuje ako pravdu a hodnotu. Preto by sa otroctvo malo stotožňovať nie so závislosťou, ale s nevôľou, teda vôľou neosvietenou rozumom, nevedomou, pretože taká vôľa nie je vôľa. Preto nemôžeme povedať, že zvieratá majú vôľu, riadia sa inštinktom. A hovoríme, že človek, ktorý podlieha rôznym emóciám a pocitom a ktorý koná bez toho, aby ich ovládal, koná nerozumne. (...) Dokonalosť človeka a jeho oslobodenie spočíva vo vnútornej harmónii medzi vôľou a poznanou pravdou. Tu sa môžeme odvolať na znamenie, ktoré poznáme – symbol Fos-Zoe, Svetlo-Život, ktorý hrá veľkú úlohu v našom hnutí. Na toto znamenie sa môžeme pozeráť ako na znak oslobodenia človeka. Ak je život človeka podriadený svetlu, ak je súlad, harmónia medzi tým, čo pozná ako svetlo, ako pravdu, a tým, čo žije a čo si v živote uvedomuje, potom je slobodný. Aby sme to zhrnuli, hovoríme: samotný pojem slobody zahŕňa postoj podriadenosti, ale plne dobrovoľné podriadenie sa svetlu, svetlu pravdy. Takže pravda ma oslobodí. Oslobodenie ako adopcia za syna. Sloboda sa nevysvetľuje protirečením otrok-pán, ale vzťahom otrok-syn. Opäť existuje populárna mylná predstava, že otrok je ten, kto musí poslúchať pána, ktorý je na pánovi závislý. Ak je problém otroctva vnímaný týmto spôsobom, potom snaha o oslobodenie spočíva v zvrhnutí pánovho jarma a oslobodení sa od jeho moci. Táto snaha o oslobodenie vedie k revolúcii. Revolúcia má za cieľ zmeniť moc, zmeniť roly. Kto bol otrokom, stáva sa pánom, a kto bol pánom, stáva sa otrokom. Je to teda začarovaný kruh. Dnes ich pozorujeme napríklad v krajinách Blízkeho východu a Latinskej Ameriky. Tragédiou týchto oslobodzovacích aspirácií je, že vôbec neberú do úvahy problém vnútornej slobody človeka. Kto bol otrokom, stále zostáva otrokom, aj keď zaujal miesto pána. Stále má mentalitu otroka, vôbec nebol oslobodený. Dejiny potvrdzujú pravdivú dialektiku: ak sa otrok stane pánom, vytvorí otroctvo ešte hroznejšie než to, ktoré bolo východiskovým bodom túžby po oslobodení. (...)

Nemyslíme si však, že táto „spredmetnenie“ človeka skončilo. Je stále veľmi rozšírené. Človek je pre človeka objektom manipulácie. Všade tam, kde je človek predmetom manipulácie zo strany inej osoby, predmetom manipulácie nejakej kliky alebo nejakej skupiny ľudí, nastáva situácia otroctva. Pretože človek ako osoba je slobodný a môže byť len partnerom v dialógu, nikdy nie objektom

manipulácie. (...) Manipulácia s človekom, zaobchádzanie s človekom ako s predmetom užívania je podstatou zvrátenosti v oblasti sexu, je príčinou ukončenia tehotenstva, je podstatou hriechu proti šiestemu prikázaniu. Vždy, keď sexuálne kontakty nie sú založené na osobnej láske, ktorá je vyjadrená postojom darovania sa druhému človeku pre jeho dobro, človek sa k druhému správa ako k veci a dopúšťa sa tak hriechu proti šiestemu prikázaniu. Preto je v tejto časti veľmi rozšírené moderné otroctvo, ktorého veľkosť rozhodne nie je nižšia ako veľkosť otrokárskych systémov v staroveku. (...) Otroctvo spočíva vo využívaní človeka ako objektu manipulácie, a teda v nadviazaní takého vzťahu s človekom, že sa s ním zaobchádza ako s objektom a nástrojom na uspokojenie vlastných sebeckých cieľov. Potrebujem druhého človeka na dosiahnutie mojich osobných cieľov, svojich kombinácií, preto ho využívam a manipulujem ním. (...) Prejdime teraz k pozitívnemu riešeniu problému vo svetle evanjelia. Klasický text sa nachádza v Liste Rimanom (8:14-15): *Ved' všetci, ktorých vedie Boží Duch, sú Božími synmi. Lebo ste nedostali ducha otroctva, aby ste sa museli zasa báť, ale dostali ste Ducha adoptívneho synovstva, v ktorom voláme: "Abba Otče!"* (...) Sväté písmo dáva do protikladu dialektiku: pán – otrok s úplne inou: otrok – syn. Človek sa stáva slobodným, keď vstúpi do vzťahu s Bohom: dieťa – Otec, syn – Otec. Tento vzťah Božieho detstva je podstatou ľudskej slobody. Absencia tohto vzťahu nevyhnutne vytvára situáciu otroctva. Človek sa potom stáva otrokom živlov, tak či onak. A jedine vstup do vzťahu božského synovstva k Bohu ho oslobodzuje. Samotné uznanie existencie Boha ako Absolútna neoslobodzuje, pretože človek sa potom ocitá v situácii úzkosti, strachu, a teda opäť v situácii otroctva. Existujú náboženstvá, ktoré plodia otroctvo. Svätý Pavol to jasne povedal o náboženstve Starého zákona, v ktorom Zákon vytvoril otroctvo. Jedine vstup do vzťahu syna, dieťaťa k Bohu ako Otcovi prináša oslobodenie človeka. (...) Skutočnosť, že sloboda je vzťahom medzi osobami, vyplýva zo samotného obrazu Boha v človeku. Dalo by sa povedať, že Boh nie je slobodný ani pre seba, pretože Boh sa môže slobodne darovať inej Osobe, preto je Boh Svätá Trojica a preto je Boh Láska. (...) Sloboda je existencia, ktorú dnes teológia definuje ako proexistenciu. Proexistencia, teda existencia nie pre seba, ale existencia „pre“. Tento spôsob existencie nám zjavuje Kristus. Celý Kristov život je proexistencia. Kristus existuje pre Otca, v odovzdaní sa Otcovi. Existuje vo vzťahu k Otcovi ako Syn, ktorý miluje Otca, plní Jeho vôľu a robí všetko, čo sa Otcovi páči. V proexistencii je Kristus ako Syn Boží, úplne slobodný. Preto nemôžeme mať iný ideál plnej slobody, ako ten, ktorý nám stanovil Kristus. Naša sloboda je proexistencia, teda existencia v odovzdaní sa Bohu, najprv Otcovi – detská odovzdanosť, potom odovzdanie sa Kristovi – manželská odovzdanosť a potom vzájomná služba jeden druhému prostredníctvom vzájomného dávania samých seba. (...)

Oslobodenie od strachu.

Túto dialektiku oslobodenia v aspekte syn-Otec pochopíme ešte hlbšie, keď si uvedomíme, že faktorom, ktorý v človeku priamo vytvára stav vnútorného otroctva, je úzkosť a strach. Človek nie je otrokom pre priamu závislosť od vonkajších faktorov, od nejakého násilia atď. – pretože tvárou v tvár najväčším násiliu môže človek zostať úplne slobodný – ale pre strach, ktorý sa v ňom skrýva. Ak sa bojí, stáva sa otrokom. Zajatie sa rodí zo strachu, takže oslobodenie musí byť predovšetkým oslobodením človeka od úzkosti, od strachu. Situáciu rozšíreného zastrasovania poznáme z každodennej skúsenosti. Naša situácia je neustále definovaná výrokom – „musím“. Napríklad obrovské množstvo ľudí pije ani nie zo spomínaných hlbších dôvodov, ale len preto, že sa boja; boja sa názorov, výsmechu, boja sa slov, ktoré o nich môže niekto povedať. No a tento strach v nás vytvára situáciu vnútorného otroctva a preto je problém prekonania úzkosti a strachu kľúčovým problémom celej problematiky oslobodenia človeka. Venujme opäť pozornosť citátu z Listu Rimanom, kde sa hovorí: *Lebo ste nedostali ducha otroctva, aby ste sa museli zasa báť, (U sv. Pavla: byť v otroctve znamená žiť v strachu.) ale dostali ste Ducha adoptívneho synovstva, v ktorom voláme: "Abba Otče!"* Musíme sa hlboko započúvať do obsahu tohto slova, do celej jeho dynamiky, pre ktorú bol dokonca zámerne zachovaný jeho pôvodný zvuk, Abba, Otec. Vyjadruje predovšetkým dôveru. Predstavte si, že dieťa hovorí „mamička“ alebo „ocko“. Slová, ktoré hovorí, nie sú len jednoduchým pomenovaním, ale vyjadrujú aj vzťah dieťaťa k osobe, ktorej dôverujú, v blízkosti ktorej sa cíti pokojne, sebavedomo a bezpečne. Postoj človeka k Bohu je rovnaký, keď hovorí Abba, Otec. Tieto slová obsahujú prekonanie strachu. Kristus o tomto postoji tak často

hovorí v evanjeliu. (...)

Oslobodenie a tajomstvo kríža.

A ešte jedna veľmi dôležitá téza: podstatou ľudského otroctva je egoizmus. Zakaždým, keď sa človek obráti k sebe v reflexe egocentrickej alebo egoistickej lásky, toľkokrát popiera svoje povolanie a predurčenie, pretože človeka stvoril Boh a je predurčený vlastniť seba samého v darovaní seba samého. Človek – ako hovorí konštitúcia „Gaudium et spes“ – nemôže úplne nájsť sám seba, iba ak sa nezištne daruje (24). Čím viac sa človek realizuje nezištným darovaním seba samého, tým je slobodnejší; čím viac človek podľahne sebecktu, tým sa ocitne vo väčšom otroctve. V tomto bode sa veľmi jasne ukazuje, že jedine Kristus nás môže oslobodiť. Pretože iba On nám môže dať svojho Ducha, ktorý je duchom lásky. Božiu lásku rozlieva v našich srdciach Duch Svätý, ktorý nám bol daný (Rim 5, 5) a v Duchu Svätom sa môžeme oslobodiť od sebeckta nezištnou láskou, láskou, ktorej podstatou je sebadarovanie a služba. Tento pohľad na podstatu slobody nás vedie k záveru, že sloboda je realita, ktorá je vždy v našich možnostiach, ktorá závisí len od nás (samozrejme od nás, ak spolupracujeme s milosťou, s Duchom Svätým). Sloboda je vnútorná skutočnosť, ktorú nám nikto zvonku nemôže vziať. Mnohé snahy či túžby po oslobodení sa rúčia tvárou v tvár, ako sa hovorí, beznádejní situácie. Niekedy ľudia stonajú pod jarmom otroctva dlhé, dlhé roky. Rezignovane sa tomu poddali, už nevidia ani možnosť, ako situáciu zmeniť, a nakoniec si to dokonca začnú užívať, ako Židia, ktorí vyvedení do púšte, šomrali a hovorili Mojžišovi: Prečo si nás sem priviedol; tam sme mali plné hrnce jedla a mäsa a bolo nám dobre. Čím môžeme odôvodniť tvrdenie, že sloboda je skutočnosť, ktorú máme na dosah v každej situácii bez výnimky? Nuž, táto pravda sa nám zjavila v tajomstve Kristovho kríža. Kristus pribitý na kríž, zomierajúci na ňom – niekto by povedal: situácia najväčšieho otroctva, samé hlbiny otroctva. Vydaný do rúk nepriateľov, bezmocný, pribitý, urážaný, krivo obvinený, zbavený cti, zbavený života takým krutým spôsobom – mohlo by existovať väčšie otroctvo? Nikto z nás by sa však neodvážil ani len pomyslieť na to, že Kristus nebol slobodný, keď zomrel na kríži. Kristus už predtým jasne povedal: nikto mi nemôže vziať život, ja svoj život dávam dobrovoľne, ja ho dávam (porov. Jn 10, 17-18). Vo chvíli, keď Ho mali zatknúť v Getsemanoch, stačila jeho odpoveď na otázku: Koho hľadáte? - Som - aby všetci padli na zem ako šokovaní. Potom ukázal svoju silu. Kristova sloboda sa však zjavila, keď zomierajúc na kríži povedal: Otče, do tvojich rúk porúčam svojho ducha (Lk 23, 46). Jeho sloboda je vyjadrená v tom, že sa daruje Otcovi z lásky, dáva svoj život z lásky k nám, za všetkých ľudí, ktorých chcel vykúpiť. Toto je podstata slobody: vlastniť seba samého v darovaní seba samého, darovanie seba samého pre väčšiu hodnotu. Aplikujme to teraz na našu situáciu. Ak v mene pravdy, v mene nejakej hodnoty vypovedám pred súdom, vypočúvajú ma v tej či onej kancelárii, dostanem taký či onaký trest vo forme pokuty alebo väzby, alebo sa mi stane ešte niečo horšie, to všetko nijako neporuší moju slobodu. Som slobodný, ak viem, za čo trpím, ak vydávam svedectvo o pravde. Čím viac môžem trpieť pre pravdu, tým som slobodnejší. (...)

4. Úvaha na základe prečítaného textu.

Usporiadaj si pohľad na kruciátu na základe bodov obsiahnutých v texte, ktoré stojí za to zdôrazniť v spoločnom rozhovore:

- oslobodenie a nový človek (vyslobodenie z otroctva hriechu),
- oslobodenie a pravda (podriadenosť pravde),
- oslobodenie ako adopcia za synov (vstúpenie do vzťahu s Bohom ako jeho dieťa),
- oslobodenie od strachu (strach ako príčina otroctva),
- oslobodenie a tajomstvo kríža (oslobodenie od egoizmu).

5. Návrh na modlitbu.

- Recitácia žalmu 131 (130).
- Modlitba dôvery v Boha podľa vzoru postoja dieťaťa. Zver všetky svoje starosti a obavy Bohu.
- Prednes antifóny: Pod tvoju ochranu...

6. Regula.

V najbližších dňoch budem meditovať o koreňoch strachu v mojom živote. Zvážim, či pre mňa nie sú zdrojom otroctva alebo závislosti. Na základe svojich úvah sa pokúsim dať si predsavzatia súvisiace so starostlivosťou o vnútornú slobodu. Poprosím Boha o silu potrebnú na zotrvanie v slobode Božích detí.